

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודת פורים קטן תשפ"ד לפ"ק

בבית הרבני הנגיד מוה"ר בערל ווייס שליט"א – בעיר לאס אנדשעלעס

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך ווען - גליון אלף תכ"ב

(שם יב:), כי בלשצר אבי ושתי נהרג בליל פסח (בפיוט אז רוב נסים, בהגדה של פסח). ואם כן באותו יום ריע מזליה דושתי, ואין להאשים אותה כל כך כי לא רצתה לבוא, כי נתבלבל דעתה ומחשבתה באותו היום. אך כיון דידועי העתים אמרו שאיננו ניסן, אם כן נתחייבה למלכות על ידי זה ע"כ.

ויש לומר בטעמא שהסיבו מן השמים שמשתה של אחשוורוש יסתיימו אחר קצ"ב יום, דהנה משתה זו הביאה חרון אף על ישראל שנהנו מסעודתו של אותו רשע (שם יב:), ויש לומר שזכות האבות הגין בעדם, כי האבות נתברכו בברכת בכל מכל כל, וכדאיתא בגמרא (בבא בתרא יז.) שלשה הטעימן הקב"ה בעולם הזה מעין העולם הבא, אלו הן אברהם יצחק ויעקב. אברהם דכתיב ביה (בראשית כד-א) בכל, יצחק דכתיב ביה (כז-לג) מכל, יעקב דכתיב ביה (לג-יא) כל ע"כ. ואנו מתפללים (בברכת המזון) הרחמן הוא יברך וכו', כמו שנתברכו אבותינו אברהם יצחק ויעקב, בכל מכל כל, כי בזה מונחים שורש כל הברכות, שהן מעין העולם הבא. ובדרשות חתם סופר (לסליחות שמו. ובנדמ"ח דרוש סא) דא"ף במילואו כזה אל"ף פ"א, בגימטריא קצ"ב, כמו ברכת האבות בכל מכל כל ע"כ. ועל כן מן השמים הסיבו שלא יתמשך סעודתו של אותו רשע יותר מקצ"ב יום, כדי שיחול על ישראל ברכות האבות של בכל מכל כל שעולה קצ"ב, ויתבטל חרון א"ף מישראל.

בגמרא (מגילה ו:) איתא בטעמא דקבעו ימי הפורים באדר שני, הגם דאין מעבירין על המצות, דמסמך גאולה לגאולה [פורים לפסח] עדיף. או מהא דכתיב (אסתר ט-ט) לקיים את אגרת הפורים הזאת השנית [בחודש השני] ע"כ.

ובדרשות חתם סופר (לז' אדר קנח: ובנדמ"ח דרוש יט) כתב לבאר המשך הנסים של פורים לפסח אהדדי, כי סעודת אחשוורוש קפ"ז יום התחיל בתשרי, בהכנסת שנת שלש למלכו, דלמלכי אומות העולם מתשרי מנינן (ראש השנה ג.), והגיעו קפ"ז יום לימי פסח, ואכלו חמץ בפסח. [דבמנות הלוי (לב.) הביא מדרש שקודם ק"פ ימים עשה משתה חמשה ימים, דכתיב ימים רבים, ימים שנים, רבים שלשה, הרי חמשה. ולפי זה אם תמנה שלשה חדשים חסרים ושלשה מלאים כסדר קביעת השנה, כלו הק"פ ימים בח' בניסן, ואחר כך עשה סעודה להעם הנמצאים בשושן שבעת ימים, אם כן כלה יום השביעי בט"ו בניסן. שער יוסף]. ונראה לי שאנשי כנסת הגדולה ראו זאת ועברו השנה ההיא שלא יגיעו לימי הפסח, וכלו קפ"ז יום בימי פורים ט"ו אדר שני (כדי שלא ישלחו ישראל בחמץ בפסח), על כן קבעו גם עתה הנס בו בחודש אדר השני.

והוסיף שוב, דיש לומר דהיינו דשאל לחכמים יודעי העתים, שיודעים לעבר השנה ולקבוע חדשים

[ועונותיך פרוק בחנינת עניים], הן תהוה ארכא לשלותך [אולי תהא שהות לשלומך, שלא תמהר הרעה לבא. ומה ראה דניאל להשיא עצה טובה לנבוכדנצר, ראה ישראל עניים שפלי גולה מחזירין על הפתחים, והשיאו עצה לחננס. אמר לו, עניים אלו שהגליתם רעבים הם, פרנסם. וכן עשה, פתח אוצרותיו והיה מפרנסם כל י"ב חודש]. כולא מטא [כל הפתרון הגיע] על נבוכדנצר מלכא, לקצת ירחין תרי עשר וגו'. הרי שבכח הצדקה שעשה נבוכדנצר ניצל מן העונש למשך שנה שלימה. ובגמרא (בבא בתרא ד.) שנענש דניאל על זה, שהשיא עצה לנבוכדנצר ע"ש.

והנה ביערות דבש (ח"ב דרוש טו) מבואר, שעשרת אלפים ככר כסף שרצה המן ליתן לאחשורוש היה לפרנס בהם עניים ע"ש. וכן הוא בעיון יעקב (מגילה יג.). והכוונה כי המן ידע שיתכן שיקבל עונש מן השמים עבור הצעה זו, כי הלא גם בני נח נצטוו על שפיכת דמים, על כן רצה להקדים הרפואה קודם המכה, ליתן הון רב לצדקה, וחטיך בצדקה פרוק, ובוזה יתכפר עונו. ומעתה אם היה אחשורוש מקבלם והיה מפזר זאת לצדקה, היה באמת ממתיק בזה גזר דינו, והיו ישראל בסכנה עצומה, על כן הסיבו מן השמים שאחשורוש לא ירצה לקבלם, וממילא אין כאן כח הצדקה שירחם עליהם וידחה עונשם, כמו בנבוכדנצר.

והנה גזירה זו של המן כבר נחתמה גם למעלה בחותם של טיט (אסת"ר ז"ח), וקשה לבטלה. ואם היה אחשורוש מקבל העשרת אלפים ככר כסף לפזרם לצדקה, היה הגזירה קשה פי כמה, ויתכן שאסתר תתרושע בשליחותה כי אין עוד מה לעשות. על כן הודיע מרדכי לאסתר את פרשת הכסף אשר אמר המן לשקול, שרק אמר המן כן, אבל המלך לא קיבל זאת, ואין כאן שום זכות של צדקה שתגן עליו, ויש לבוא אל המלך להתחנן לו ולבקש רחמים על עמה.

הנה במגילת אסתר כתיב, שכאשר שמעה אסתר שמרדכי לבש שק ואפר, קראה להתך ותצוהו על מרדכי לדעת מה זה ועל מה זה. ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו, ואת פרשת הכסף אשר אמר המן לשקול על גנוי המלך ביהודים לאבדם (אסתר ד-ז). וברש"י פרשת הכסף, פירוש הכסף ע"כ. ויש להבין הלא המלך אמר להמן הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך (ג-יא). ואם כן אין להגזירה שום שייכות עם הכסף, שהרי אחשורוש לא קיבלו, ולאיוזה צורך הודיע זאת מרדכי כעת לאסתר, אשר 'אמר' המן לשקול, אמירה שנתבטלה ולא באה לפועל.

ונראה דהנה לכאורה היא פליאה עצומה על אחשורוש שלא לקח הכסף מהמן, הלא אוהב כסף לא ישבע כסף (קהלת ה-ט), והרי אחשורוש מוכן להצעתו שאמר לו והעם לעשות בו כטוב בעיניך, ולמה לא ירויח עוד עשרת אלפים ככר כסף, ועל כרחך שמן השמים הסיבו כן שלא לקבל, וצריך ביאור טעמו. ובאמת גם על המן יש לתמוה, הלא גם הוא לא ישבע כסף, למה הציע תיכף ליתן לו כסף, ולמה לא יתחיל לבקש מתחלה לכלות את היהודים, ואם לא יתרצה אחשורוש, אז יציע לו כסף עבור זה, הלא גם אחשורוש היה שונא ישראל, כמשל בעל התל ובעל החריץ (שם יד.), ויתכן שיסכים לדבריו גם בלי כסף.

ויש לומר כי באמת כח הצדקה עצומה מאד, להסיר חרון אף ה' ולכפר עון, אפילו בגוי העושה צדקה, וכמו שמצינו בנבוכדנצר הרשע, שדניאל פתר לו חלומו שעתיד לבוא עליו עונש על מה שהעמיד צלם זהב, ושוב אמר לו (דניאל ד-כד) להן מלכא [באמת אתה מלך שמע לעצתי], מלכי [עצתי] ישפר עלך [תיטב בעיניך לשמוע מילי], וחטאך בצדקה פרוק [מעל צוארך], ועויתך במחן עניין

